

POLSKA

NIEMCY

EUROPA

RAPORTY Z BADAŃ

**POLSKA - NIEMCY
NOWE SPOJRZENIE
NA POGRANICZE**

**TERAŹNIEJSZOŚĆ
I PRZYSZŁOŚĆ OBWODU
KALININGRADZKIEGO**

Pogranicze polsko-niemieckie w latach
1945-1993

Związek Wypędzonych a układy
Polska-Republika Federalna Niemiec

Integracja wysiedleńców w RFN
Powojenne wysiedlenia ludności niemieckiej
z Czechosłowacji

Wysiedlenia „obywateli ZSRR” w latach
1946-1950

Mniejszość niemiecka w myśli politycznej
prawicy (1918-1939)

„Polska Zachodnia” wobec mniejszości
niemieckiej

Przywódcy mniejszości niemieckiej
na Śląsku

Liderzy mniejszości niemieckiej na Warmii
i Mazurach

Postawy elektoralne mieszkańców
polskiego pogranicza

Oceny i omówienia

1993

3

(268)

gład Zachodni PL ISSN 0033-2437

*Czasopismo
Instytutu
Zachodniego
w Poznaniu*

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Z

tytuł zachodni

PRZEGLĄD ZACHODNI

KWARTALNIK

SPIS TREŚCI

RAPORTY Z BADAŃ

ARTYKUŁY

POLACY-NIEMCY. NOWE SPOJRZENIE NA POGRANICZE

<i>Stanisław Lisiecki, Maria Rutowska, Z badań nad przemianami społecznymi na pograniczu Polski i RFN . . . . .</i>	3
<i>Andrzej Brencz, Badania sondażowe w Poznaniu . . . . .</i>	11

TERAŻNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ OBWODU KALININGRADZKIEGO

<i>Wiaczesław Dasziczew, Obszar współpracy europejskiej czy rosyjska eksklawa? . . .</i>	19
<i>Gienadij Fjodorow, Możliwe warianty rozwoju społeczno-ekonomicznego Obwodu Kaliningradzkiego . . . . .</i>	25
<i>Justas Paleckis, Vytautas Plačkaitis, Obwód Kaliningradzki – stan i perspektywy. Stanowisko litewskie. . . . .</i>	31
<i>Dieter Bingen, Obwód Kaliningradzki – stan obecny i perspektywy. Niemiecki punkt widzenia . . . . .</i>	39
<i>Andrzej Sakson, Teraźniejszość i przyszłość Obwodu Kaliningradzkiego. Aspekty polityczne i kwestie bezpieczeństwa międzynarodowego . . . . .</i>	49
<i>Tomasz Budnikowski, Ekonomiczne aspekty dotyczące teraźniejszości i przyszłości Obwodu Kaliningradzkiego . . . . .</i>	69

MATERIAŁY

<i>Cezary Trosiak, Proces formowania się pogranicza polsko-niemieckiego w latach 1945-1993 . . . . .</i>	81
<i>Beata Ociepka, Stanowisko Związku Wypędzonych wobec zawarcia układów Polska-Republika Federalna Niemiec 1989-1991 . . . . .</i>	103
<i>Brunon Bartz, Pozytywne i negatywne aspekty integracji wysiedleńców w RFN . . .</i>	124
<i>Jerzy Kozęński, Dyskusje o powojennych wysiedleniach ludności niemieckiej z Czechosłowacji . . . . .</i>	134
<i>Maciej Hejger, Wysiedlenie „obywateli ZSRR” z województwa gdańskiego w latach 1946-1950 . . . . .</i>	150
<i>Włodzimierz Mich, Problem mniejszości niemieckiej w myśli politycznej polskiej prawicy (1918-1939) . . . . .</i>	166
<i>Jacek Piotrowski, „Polska Zachodnia” wobec mniejszości niemieckiej w latach 1926-1933</i>	176
<i>Zbigniew Kurcz, Przywódcy mniejszości niemieckiej na Śląsku o sobie i swoich zbiorowościach . . . . .</i>	182
<i>Bożena Domagała, Socjologiczna charakterystyka liderów mniejszości niemieckiej na Warmii i Mazurach . . . . .</i>	199

<i>Roman Matykowski, Anna Tobolska, Postawy elektoralne mieszkańców polskiego pogranicza z RFN w świetle wyników wyborów do Sejmu w dniu 27 października 1991 r.</i>	209
--	-----

OCENY I OMÓWIENIA

Janusz Faryś, Piłsudski i piłsudczycy. Z dziejów koncepcji polityczno-ustrojowej (1918-1939) (omów. <i>W. Paruch</i>)	217
Franciszek Antoni Marek, Nieznane sąsiedztwo. O polsko-niemieckich zbliżeniach kulturowych na przestrzeni dziejów (omów. <i>M. Maciejewski</i>)	225
Edith Heller, Macht Kirche Politik. Der Briefwechsel zwischen den polnischen und deutschen Bischöfen im Jahre 1965 (omów. <i>P. Madajczyk</i>)	228
Kant und der Frieden in Europa. Ansätze zur geistigen Grundlegung künftiger Ost-West-Beziehungen (omów. <i>T. S. Wróblewski</i>)	230
Polska-Polacy-mniejszości narodowe. Pod red. W. Wrzesińskiego (omów. <i>H. Chalupczak, E. Muciek</i>)	233
Andrzej Sadowski, Narody wielkie i małe. Białorusini w Polsce (omów. <i>D. Matelski</i>)	235
Eugeniusz Koko, Wolni z wolnymi. PPS wobec kwestii ukraińskiej w latach 1918-1925 (omów. <i>D. Matelski</i>)	237
Lemkowie w historii i kulturze Karpat. Pod red. J. Czajkowskiego (omów. <i>P. Wawrzyniak</i>)	239

RADA REDAKCYJNA

Jan Barcz, Lech Janicki, Jerzy Kozeński, Jerzy Krasuski, Zbigniew Kulak, Andrzej Kwilecki, Gerard Labuda, Henryk Olszewski, Hubert Orłowski, Lech Trzeciakowski, Wacław Wilczyński, Marian Wojciechowski, Anna Wolff-Powęska (przewodnicząca), Tadeusz S. Wróblewski, Janusz Ziółkowski

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: Hanka Dmochowska
 Członkowie: Piotr Kalka, Bogdan Koszel, Stanisław Lisiecki
 Sekretarz redakcji: Romualda Zwierzycka

Redaktor: Ewa Kozłowska

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji tekstów

WYDAWCA: INSTYTUT ZACHODNI, INSTYTUT NAUKOWO-BADAWCZY
 POZNAŃ, STARY RYNEK 78/79

Nakład 900 egz. Objętość: ark. wyd. 18, ark. druk. 15,25. Papier druk. sat. kl. III, 80g, 70×100.
 Oddano do składu w lipcu 1993 r. Podpisano do druku w grudniu 1993 r. Druk ukończono w grudniu 1993 r. Zam. nr 148/8. Cena 40 000,-

POZNAŃSKA DRUKARNIA NAUKOWA – POZNAŃ, UL. HEWELIUSZA 40

BP JZ 1000

INHALT

BIBLIOTEKA INSTYTUTU
ZACHODNIEGO W POZNAŃU

C II 473 | 1993. 3.

Polen-Deutschem. Das Grenzgebiet im neuen Licht.

Stanisław Lisiecki, Maria Rutowska, Gesellschaftliche Wandlungen im Grenzgebiet Polens und Deutschlands
Andrzej Brenzc, Meinungsforschungen in Poznań

Gegenwart und Zukunft des Kaliningrader Gebietes

Wacław Dąbrowski, Gebiet der europäischen Zusammenarbeit oder die russische Enklave?
Gienadij Fiodorow, Wahrscheinliche Variante der sozial-ökonomischen Entwicklung des Gebietes Kaliningrad
Justas Poleckis, Vytautas Plakaitis, Das Kaliningrader Gebiet – Bestandsaufnahme und Perspektiven
Dieter Bingen, Das Kaliningrader Gebiet – Bestandsaufnahme und Perspektiven (Deutsche Ansichten).
Andrzej Sakson, Gegenwart und Zukunft des Kaliningrader Gebietes. Politische Aspekte und die internationale Sicherheitsfrage
Tomasz Budnikowski, Ökonomische Aspekte in Hinsicht auf die Gegenwart und Zukunft des Kaliningrader Gebietes

★

Cezary Trasiak, Gestaltungsprozeß des polnisch-deutschen Grenzgebietes in den Jahren 1945-1993
Beata Ocęplka, Bund der Vertriebenen gegenüber dem Vertrag zwischen Polen und der BRD 1989-1991
Brunon Barz, Positive und negative Aspekte der Aussiedlerintegration in der DRD
Jerzy Kozehski, Nachkriegsaussiedlungen der deutschen Bevölkerung aus der Tschechoslowakei
Maciej Hejger, Aussiedlung der "sowjetischen Bürger" aus der Woiwodschaft Gdańsk in den Jahren 1946-1950
Włodzisław Młoch, Deutsche Minderheit im politischen Denken der polnischen Rechte (1918-1939)
Jacek Piotrowski, "Polska Zachodnia" gegenüber der deutschen Minderheit in den Jahren 1926-1933
Zbigniew Kurcz, Anführer der deutschen Minderheit in Schlesien
Bożena Domagala, Soziologische Charakteristik der Anführer der deutschen Minderheit in Warmien und Masuren
Roman Matykowski, Anna Tobolska, Bevölkerung des polnischen Grenzgebietes im Lichte der Sejmwahlen am 27. Oktober 1991

CONTENTS

Polen-Germans: New Attitude Towards the Borderland

Stanisław Lisiecki, Maria Rutowska, Research on Social Changes at the Polish-German Borderland
Andrzej Brenzc, Sounding Research in Poznań

The Present and the Future of the Kaliningrad District

Wacław Dąbrowski, The Area of European Collaboration or the Russian Enclave?
Gienadij Fiodorow, Possible Variants of Social and Economical Development of the Kaliningrad District
Justas Poleckis, Vytautas Plakaitis, The Kaliningrad District – the State of Affairs and the Prospects
Dieter Bingen, The Kaliningrad District – the State of Affairs and the Prospects. The German's Point of View
Andrzej Sakson, The Present and the Future of the Kaliningrad District. Political Aspects and the Problem of the International Safety
Tomasz Budnikowski, Economical Aspects of the Present and the Future of the Kaliningrad District

★

Cezary Trasiak, The Process of Formation of the Polish-German Borderland (1945-1993)
Beata Ocęplka, The Union of the Ejected's Attitude towards the Poland – German Federal Republic 1989-1991 Treaties
Brunon Barz, Positive and Negative Aspects of the Evacuees' Integration in the GFR
Jerzy Kozehski, Discussions on the German's Post-war Resettlements from Czechoslovakia
Maciej Hejger, The Expulsion of the "USSR Citizens" from the Gdańsk Voievodship in 1946-1950
Włodzisław Młoch, The German Minority Problem in the Political Views of the Polish Rights (1918-1939)
Jacek Piotrowski, "Polska Zachodnia" toward the German Minority (1926-1933)
Zbigniew Kurcz, Leaders of the German Minority in Silesia about Themselves and Their Communities
Bożena Domagala, Sociological Characteristic of the German Minority Leaders in Warmia and Mazury
Roman Matykowski, Anna Tobolska, Electoral Attitudes of Inhabitants' of the Polish – GFR Borderland in the Light of the 27th October 1991 Sejm Election Results